

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
АНЬХОЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ (КИТАЙ)

ФІЛОСОФСЬКА СПАДЩИНА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

**ПРОГРАМА ТА МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНИХ ЧИТАНЬ**

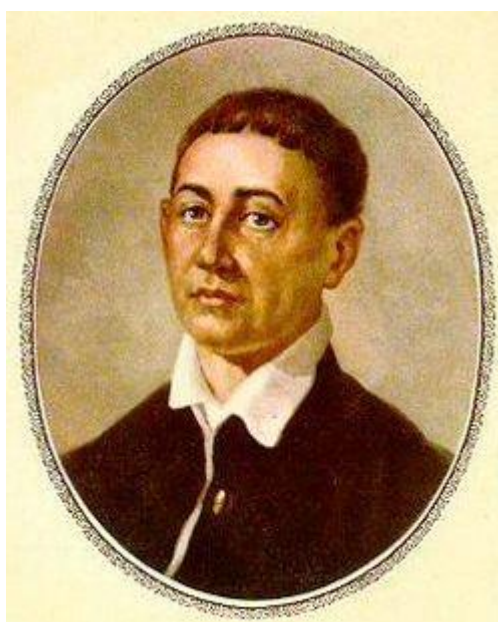
WITHIN THE FRAMEWORK OF THE UKRAINIAN-
CHINESE EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC PROJECT
"EDUCATION IN A GLOBALIZED SOCIETY:
PHILOSOPHY, MANAGEMENT, CULTURE (CURRENT
TRENDS, ECONOMIC OPTIONS AND INTERNATIONAL
PRACTICES)"

ОДЕСА-БЕНБУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
АНЬХОЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ (КИТАЙ)

до 300-річчя з Дня народження

ФІЛОСОФСЬКА СПАДЩИНА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Програма та матеріали міжнародних читань

Within the framework of the Ukrainian-Chinese educational and scientific
project

"EDUCATION IN A GLOBALIZED SOCIETY: PHILOSOPHY,
MANAGEMENT, CULTURE (CURRENT TRENDS, ECONOMIC OPTIONS
AND INTERNATIONAL PRACTICES)"

Одеса-Бенбу
2022

УДК: 101.1

Затверджено до видання вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 5 від 25 листопада 2021 р.)

Рецензенти:

Кадієвська І. А., доктор філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, політології, психології і права Одеської державної академії будівництва та архітектури

Рибка Н. М., кандидат філос. н., доцент кафедри філософії та методології науки Національний університет «Одеська політехніка»

Філософська спадщина Григорія Сковороди. Програма та Матеріали Міжнародних Сковородинівських читань (27 жовтня 2021 р.) / За заг. редакцією О. Б. Петінової; Університет Ушинського, Аньхойський університет фінансів та економіки. – Одеса-Бенбу, 2022. – 78 с.

27 жовтня 2021 року напередодні 300-річчя з Дня народження національного мислителя Григорія Савовича Сковороди пройшли Міжнародні Сковородинівські читання. Григорій Сковорода є найяскравішим представником української філософії. Він створив оригінальне вчення, джерелами якого були антична філософія, стоїцизм, епукуреїзм, неоплатонізм, а також християнська світоглядна картина світу.

Готуючись до святкувань, в рамках Меморандуму про співробітництво кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського разом з Аньхойським університетом фінансів та економіки (Anhui University of Finance and Economics) (КНР) організували міжнародну зустріч. До неї долучились ЗВО – партнери Університету Ушинського: Львівський державний університет внутрішніх справ, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Державний університет «Одеська політехніка», Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку, Черкаський державний технологічний університет, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Одеський національний морський університет.

Збірник включає програму заходу та матеріали.

О. Афанасьєв, І. Василенко

Державний університет «Одеська політехніка», Одеса

Г. СКОВОРОДА ЯК МУЗИКАНТ І ФІЛОСОФ: ПОШУК ГАРМОНІЇ

Традиційно Г. Сковороду визначають як мислителя, філософа. І хоча його музична обдарованість була відома, проте сприймалась як деяке не варте особливої уваги хобі, на кшталт маленького штришка до філософської величі. Лише недавно музична спадщина Сковороди стала предметом серйозних досліджень. Тепер доведено, що музика була основою його сприйняття світу, світоспоглядання, світорозуміння.

Це виявилось ще в дитинстві і супроводжувало його усе життя. Відомий легендарний діалог Сковороди і князя Потьомкіна, який на наказом Катерини Другої запрошував Григорія до царського двору, оскільки у вищих колах було добре відомо ще з елизаветинської пори про музичну обдарованість Сковороди, особливо про його співучість, неперевершений голос. Пропозиція була дуже спокуслива, кар'єра могла бути казковою. Знаючи характер і вподобання цариці, а також таланти Сковороди, можна бути упевненим, що він став би не царською іграшкою, і навіть не окрасою співочої капели, якою вже був раніше, а своєрідною перлиною в царському оточенні. І Григорій Савич не міг про це не знати.

Діалог, начебто, відбувався у полі, де паслися вівці, і де Сковорода грав на сопілці. Григорій вказав на вівцю і на сопілку і відповів: «Передайте матінці-цариці, що мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця». Заради правди, треба поставити під сумнів такий сюжет, скоріш за все, вівця у легенді з'явилась заради рифми. Але суть дуже правдива, і в сенсі пропозиції, і в плані відповіді.

Тут важливо зазначити, справа не в якійсь гордості, або навіть не в любові до свободи, яку одностайно відмічають біографи, а в гармонії світобачення і в розумінні свого місця в цій гармонії. Царська служба за визначенням не відповідає ідеалам гармонії. Звісно, не треба вбачати в таких вчинках якогось «дисидентства» чи натяку на опору існуючому ладу і режиму. Сковорода поважав і існуючі порядки, і «матінку-царицю». Але мислитель розумів недосконалість світу, і не хотів бути часткою цієї дисгармонічності. Саме в цьому сенсі треба розуміти його вислів, викарбований на пам'ятнику: «світ ловив мене, але не впіймав».

Дійсно, Сковорода унікав включення у сталі, але недосконалі державні структури. Якщо б діяльність у структурах могла стати «сродною працею», натяк на який можна вбачати, наприклад, в його діяльності у петербурзькій Придворній співочій капелі, ситуація була б іншою. Але ні, він навіть покинув царську місію в Угорщині, куди був включений у 1950 році, серед іншого, завдяки знанню багатьох іноземних мов. Тоді він і опробував роль мандрівника, три роки мандруючи містами і селами Угорщини, Австрії, Італії. Ці мандри не

тільки значно збагатили його музичний досвід, але й дали додатковий поштовх філософським роздумам.

Його світорозуміння знаходило вихід у зовнішній світ у різних формах: у виконанні пісень і грі на флейті та інших інструментах, у створенні музики, у написанні пісень, а також у текстах як пісень, так і філософських творів. Музика, поезія, філософія становили нерозривну єдність і гармонію в його духовному світі. Філософія для нього була, за його ж висловом, «найдосконалішою музикою», а тяжіння до гармонії, яка найкраще проявлялась у музиці, зумовило спрямованість і назви літературних творів: книга «Симфонія, нареченная Асхань...» або: пісня, кант, духовний концерт, як жанрові підзаголовки. Мабуть, мрією про гармонію можна пояснити дивну, на перший погляд, мову його філософських творів, де поєднувались церковнослов'янські, російські, українські слова.

Звісно, треба брати до уваги і культурні особливості того часу. У Києво-Могилянській академії (колегіумі), де він вчився, музика була основним предметом вивчення і своєрідним способом життя. Музика супроводжувала усі урочистості, які траплялися кілька разів на місяць, і навіть філософські диспути. Перед їхнім початком хор співав гімн, оркестр грав марш, у перервах півчі і оркестр виконували концерти, канти, п'єси.

Сковорода, звичайно, добре розумів, що навколишній світ не завжди і не всюди є гармонічним: добро і зло, духовне і тілесне, земне і горішнє, життя і смерть далекі від гармонічного поєднання. Але спосіб життя, як вираження «мікрокосму» у «макрокосмі» може наближатись до гармонії. І це буде не філософ-викладач, або музикант-службовець, а філософ-мандрівник. Це і є спроба гармонізувати відношення мікрокосму і макрокосму. «Цей мандрівник ходить ногами по землі, а серце його перебуває на небесах і втішається», - писав він.

В такому сенсі, в плані пошуку гармонії, відома несистематичність і навіть суперечливість філософського вчення Сковороди, його скоріше образність, ніж логічність, більша близькість до мистецтва, ніж до наукової раціональності, не є недоліком, а скоріше здобутком.

Таким чином, філософську спадщину Г.Сковороди треба вивчати в єдності з його музичним світобаченням і музично-літературною творчістю, як пошук гармонії.

Н. Коваленко, Н. Рибка

Державний університет «Одеська політехніка», Одеса

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА У ПОШУКАХ ЩАСТЯ ...

Хочете бути щасливим??? Напевно, що так! Адже кожна людина хоче бути щасливою... Прагнення до щастя складає мету нашого життя...